

از احادیث نقل خوارج قطعا ثابت شده که علی خیر الناس و خیر المخلوق و خیر اهل زمین و خیر منصفین مطهرین می باشد و خیر با صفاست بسوی برتبه و باناس و با حقیقه و بشیر افضل کل نبی باشد پس اکمل افراد خلایق انبیاءند و علی باین اولی اکمل و افضل کل انبیاء باشد و صحابه بمقابل انبیاء رنما سستی ندارند هر آنکس که اکمل افضل کل انبیاء و کل خلق بود چگونه تابع مفضول گردد و اشکال هرگاه علی بحسب آیه خیر البریه و احادیث مرویه نزول و فزول آن ثابت شد پس لازم می آید که علی افضل ختم الانبیاء هم می باشد زیرا که در کل آنحضرت هم داخل است این چگونه جایز باشد جواب بدو وجه آنحضرت از جمله انبیاء بر می آید **احدهما** چونکه رسل صل عمره است و صل بالضرورة افضل از فرع خود است **ثانیهم** باجماع و اتفاق امت و خصوص دیگر که ختم رسل اکمل و افضل از عمره خود و از کل عالم و آدم است پس اعتراض وارو نمیشود شتم الله اعلم

**قال لیسائی ذکر الاختلاف علی بی اسحاق فی هذا الحدیث**  
**ترجمه** نسائی فرمود و رای نهاده که میشود احتمالات و اسناد الفاظ بر ابو اسحاق حدیث

انباءنا احمد بن محمد بن سلیمان والقاسم ابن مکره یا قال حدثنا عبید الله عن اسرئیل

عن ابی اسحاق عن سوبید بن عقیله عن علی قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یخرج

قوم فی آخر الزمان یقرءون القرآن لا یجاءونهم یرتقون من الاسلام کما یرق السهم

من الرمية قتلهم حتی علی کل مسلمه خالده یوسف بن ابی اسحاق فادخل بین ابی اسحاق

وبین سوبید بن عقیله عبد الرحمن بن مردان **ترجمه** نسائی با سند خود از حضرت امیر علیه السلام

روایت کرده که حضرت رسول م فرمود که طریقی میکند قومی در آخر زمان قاری قرآن می باشد نمیدانند

عبارت با مفهوم الفاظ قرآن پایین تر از ترقوة آنها بریانید از دین اسلام چون برآمدن تیر از کمان

و نشان قتل آنطایفه حق ثابت است بر هر مسلمان و مخالفه اسرئیل کرد یوسف بن ابی اسحاق پس

داخل کرد میان ابی اسحاق و میان سوبید بن عقیله عبد الرحمن بن مردان را قشری می بیند بآنکه قوله

قتلهم حتی علی کل مسلمه این فقره دلیل است بر اینکه بر هر مسلمان زمانی آنها قتل آنها واجب است

چنانچه آیه فقل علی الناس حج البیت مراد بحج بیت الله الحرام است و در علم اصول

فقه قواعد این مقرر و میرین است و از ان مفضل واضح خواهد شد **حدیث** انباءنا ذکر این معنی

قال حدثنا محمد بن العلاء قال حدثنا ابراهيم بن يوسف عن ابيه عن ابي بصير عن ابي  
قبیس الازدی عن سويد بن غفلة عن علي بن النعمان عن النبي صلى الله عليه وسلم قال يخرج في آخر  
الزمان قوم يقرءون القرآن لا يحاوون تراقيمهم يخرجون او يعرقون من الدين كما يخرج السهم  
من الرمية قتالهم حق على كل مسلم **ترجمہ** نسائی بائنا دو دیگر خود از حضرت امیر روایت کرد کہ  
پیغمبر صلی اللہ علیہ آلہ وسلم روایت کرد کہ پیغمبر فرمود خروج میکند در آخر زمان خلافت علی قومی کہ تلاوت قرآن  
مستمر اعادہ آنها میباشد نیکو رد الفاظ و معانی قرآن پائین از تر قوت های آنها خارج میشوند آنها از یک  
چنانچہ بریائید تیر از کمان و نشان قتل انطایفہ واجب ثابت بر ہر مسلمان میباشد **حدیث**  
اخیر فلا حد بن شعیب قال اخبرنا محمد بن بکاء الحرانی قال حدثنا محمد قال حدثنا اسیر  
عن ابراهيم بن عبد الاعلی عن طارق بن زياد قال خرجنا مع علي الى الخليل فظلم ثم قال نظروا  
فان نبی اللہ قال انه سيجرح قوم يتكلمون بالحق لا يحاوون تراقيمهم يخرجون من الحق كما  
يخرج السهم من الرمية سيهاهم ان فيهم رجلا اسود مخدج اليد في يده شعرات سودا كان  
هو فقد قتلهم شر الناس وان لم يكن هو فقد قتلهم خير الناس فبكينا ثم قال طلبو فوجدنا المخدج  
فخذوها سجودا وخر على معنا سا جلد غير انه قال يتكلمون بكلمة الحق **ترجمہ**  
نسائی بائنا دو دیگر خود از طارق بن زباد روایت کردہ کہ ما برآمدیم با حضرت امیر جنگ خوارج پس قتل آنها  
کردیم با آنحضرت پس حضرت امیر فرمود بہ بنیہ کہ تحقیق پیغمبر خدا فرمود اینست جز این نیست زود بریائید  
قومی کہ کلام بحق میکنند و آن حق پیغمبر زیر از حلقہ های آنها یعنی زبان حق میگویند و در دل آنها نیست  
بریائید آنها از حق چنانچہ بریائید تیر از کمان و نشان و طاعت شناخت انطایفہ خوارج نیست کہ در آنها  
بتحقیق مرد سیاهی مقطوع بازو از منگبہ پدید کش میباشد و بجای آن در منگبہ امواتی سیاه چند میباشد  
اگر آن مرد در انطایفہ بود پس بدانید کہ بتحقیق شما بدترین بدان و شرترین اشرار را کشید و اگر آن مرد موضوع  
با منوصفت نبود پس شما بدترین مروان نیک را کشید پس حضرت امیر در طلب تلاش او امر کرد و ماتم  
و او را در یافتیم پس یافتیم آن مخدج الید را بمان و صفی کہ پیغمبر خبر داده بود و بیافتن او ما همه  
صحابہ در سجده شکر الہی قسیم و علی ہم با سبوحہ خالق بر وجدان او کرد و سوائی اینکه آنها کلام بکلمہ حق میگفتند  
تا معنی منہ فتنہ **حدیث** انما الحسن بن مدرک قال حدثنا يحيى بن حماد قال اخبرنا

ابو حوالة قال أخبرني أبو سليم البجلي قال أخبرني أبي أنه كان مع علي يوم النهروان قال كنت قبل ذلك أصارع رجلا على بدة شئ فقلت ما شان يدك قال كلها بعد فلتما كان يوم النهروان وقتل علي المحرورية فخرج علي قتلهم حين لم يجد ذي لثدي فطاف حتى وجدته في ساقيه فقال صدق الله عز وجل وبلغ رسول الله صلى الله عليه وسلم وقال في منكبها ثلث شعرات من حلة الشدي ثواب من قتلهم **ترجمه** نسائي بائنا خود از ابو سليم بجلي از پدر خود خبر داد که گفت تحقیق پدر من با در روز جنگ نهروان با علی مرتضی بود و نهروان نام آن مقام و دای است که قتال خوارج بکنار فرات علی کرد و دای گفت که قبل ازین واقعه جنگ من کشتی با مرد می کردم که بدست او حلقه و مرضی و جرحی بوده پس من با او گفتم این چه شده است ترا آن شخص گفت که این دست را شرم جویده و این جرح از اثر دست پس و قتی که جنگ نهروان برپا شد و نهروان بلدی است بمیدان بنادها و فرسخ علی قتل قوم ضروری یعنی قتل خوارج کرد پس علی مرتضی در شخص فی الشدی برآمد و در کشتگان خوارج تلاش او کرد و یافت مرد صاحب پستان را پس جناب امیر دو رکود را انداخت مقتولان آنها تا آنکه دریافت او را در دو رأی خشک افتاده پس حضرت امیر در آنوقت با و از بلند فرمود که راست فرموده خدای عزیز و جلیل و رسانید حق را رسول جمیل او را راست فرمودند که در میان دو شان آن ملعون پستانی چون پستان زن بود و بر سر آن پستان سه عدد مو که کلفت سیاه دراز تقریب تا یک بالشت هر یک بود و ثوابی می باشد کسی را که قتل آنها کند یا بقاتل او ثواب قتل همه خوارج می باشد چنانچه از نسخ قلمی دیگر دیده شد فی قتله ثواب من قتلهم **حدیث**

ابن ناطل بن المنذر قال حدثنا أبو الفضل قال حدثنا عاصم بن کلیب الحرقي عن أبيه قال كنت عند علي جالسا إذ دخل رجل عليه ثياب السفر و على يكل الناس و يكلمونه فقال يا امير المؤمنين اتاذن لي ان انكسر فلم يلقيت اليه و شغل ما هو فيه فجلس الى رجل فسئل ما خبرك فقال كنت معتمرا فلقيت عائشة فقالت هؤلاء القوم الذين خرجوا في ارضكم بما يسمون حرورية قلت خرجوا في موضع يسمى حروراء فسمي بذلك فقالت فطوب لمن شهد منكم يعني هلاكهم لو شاء ابن ابي طالب لا خير لكم خبرهم فجئت اسئلكم عن خبرهم فلما فرغ علي قال اين المستاذن فقص عليه كما قص علينا قال اني دخلت على رسول الله

ولیس عندہ احد غیر عائشہ ام المومنین فقال لی کیف انت یا علی وقوم کذا وکذا قلت  
 اللہ ورسولہ اعلیٰ ثم اشار بیدہ وقال قوم مخرجون من المشرق یقرؤن القرآن لیسوا  
 تراکم یمرقون من الدین کما یمرق للثم من الرمیۃ فہم رجل مخرج کان یدہ تدعی انشد  
 باللہ اخیر تلعبہ قالوا نعم قال انشدکم باللہ اخیر تکلمناہ فہم قالوا نعم فاتیتمونی وایخیرتہم  
 انہ لیس فیہم فحلفت لکم باللہ انہ فیہم فاتیتمونی بہ لتحبونہ کما نعت لکم قالوا نعم قال صدق  
 اللہ ورسولہ **ترجمہ** زانی باسناد خود روایت کردہ از پد کلید سنی او گفت کہ من شستہ  
 بودم نزد حضرت علی ناگاہ مردی داخل شد باو بامہ سفرد بر بود و علی با مردم کلام میکرد و مردم ہم کلام  
 باو بودند پس آنمؤ گفت کہ ای امیر مومنان آیا اذن میدہی مرا کہ با تو کلامی کنم حضرت امیر ملتفت باو  
 نشد چه او را مشغول ساختہ بود آنچه در مجلس و شغل بود پس آنمؤ نشست نزدیک مردی پس پرسید آنمؤ  
 او را چه خبر است آنمؤ در مسافرت گفت کہ من عمرہ حج میکردم پس ملاقات کردم عائشہ را پس عائشہ  
 گفت آنمؤ میکہ نزوج در زمین عراق شما بر علی کردہ بودند نام آنما حروریہ چرا میباشد پس مرد  
 مسافرمؤ گفت من گفتم آنما خروج کردند بمقام حرور او ہم نام آنمؤ تمام شدند و عائشہ گفت پس  
 خوشحال آنمؤ کہ از شما حاضر شد و قتل و ہلاکت آنما اگر بخوابد پس ابو طالب ہر آئینہ خبر بد ہم او را  
 از حال و مال آنمؤ لایفہ پس آدم من تا سوال کنم از خبر آنما پس علی وقتیکہ فارغ شد از قتل و  
 قال مجلس فرمود کجا است اذن کلام گیرندہ پس مختصر قصہ بعلی بیان کرد چنانچہ با مردم بیان و  
 بود و گفت علی کہ بلعے من داخل شدم بر بنیہم و بنود نزد آنحضرت احدی بغیر عائشہ ما در مومنان پس بنیہم  
 بمن فرمود چگونہ حال تو خواہد بود ای علی با قومی کذا وکذا وکذا شاید مراد قوم معاویہ و قوم عائشہ  
 و خوارج باشد محتمل است کہ قوم خوارج خاص مراد باشد پس علی گفت من گفتم خدا و رسول او را تا ترا  
 بحال و مال آنمؤ پس بنیہم اشارہ کرد بدست و فرمود قومی میباشد کہ خروج کنند از سمت مشرق قتل و  
 قرآن مینمایند و قرآن تجاوز نکرده باشد از ترقویای آنما بریائند از دین چنانچہ بری آید تیار از  
 کمان و در آنما مردی باشد بی دست گویا دست او بیستتان زن مشابہ میباشد پس حضرت امیر  
 باصحاب خود فرمود کہ قسم میدہم شما را بخدا آیا خبر دادم شما را ازین قوم قتل آنما و ہمہ جاہلی  
 گفتند آری و فرمود قسم میدہم شما را بخدا آیا خبر دادم شما را کہ مروزی الشدیہ در آنمؤ میباشد شکل و

صحابہ عرض کردند آری یا علی پس شما آوردید اورا نزد من و ایان خبر دادید مرا کہ او در اینجائیست  
پس میں نے قسم کھنٹم شمارا کہ او قطعاً وراًنا موجود است پس اورا کش کر دہ آور دہ حاضر ختید  
بہمان صفتیکہ وصفت او کر دہ بودیم لشکریان صحابہ گفتند آری پس علی فرمود دست فرمود خالق  
و رسول او صلی اللہ علیہ آلہ وسلم کتشریح بانکہ دینجا قطع کر دید کہ علم ایہ اظہار کھنٹم خصوصاً علم  
علی کبی ظنی واجتہادی نہ است بل خبر و کل کل وقایع و احکام و امور و نوایہ علم ظنی و موسمی  
دہند و ہمہ آن بن اللہ لبان وحی نبوی بانہاریدہ بود پس ترک عالم معلوم قطعیہ و متکب بانگس کہ  
بعض احکامش ظنی و از اکثر جابل و بی خبر باشد و در بعض برای وقیاس و شوری رفتار نماید جائز  
ہست عقلاً و نقلاً **حدیث** ابنا محمد بن العلاء قال حدثنا ابو معاویہ عن الاعمش  
عن زید بن وہب عن علی بن ابیطالب قال لما کان یوم النہر وان لقی الخوارج فلم  
یبرحوا حتی شجروا بالرماح فقتلوا جمیعاً قال علی طلبوا ذالثنیہ فطلبوہ فلم یجدوہ  
فقال علی ما کذبت و کذبت اطلبوہ فطلبوہ فوجدوہ فی وھدۃ من الارض علیہ  
ناس من القتل فاذا مر رجل علی یدہ مثل سبلات التنور فکبر علی والناس عجبہم  
ذلک ترجعہ نالی باسا و خود از حضرت امیر وایتہ دیگر کر دہ کہ وقتیکہ وز جنگ نہروان قائم شد  
و بخارج مقابل بقتال شدیم پس آنہا بلا زوال کار و زار جنگ بہ تیرہائی و نیزہائی کر دند پس ہمہ آنہا  
قتل آمدند پس از قتال حضرت امیر فرمود دریا بید و طلبید از کشتگان آنہا مردہ صاحب پستان را  
پس صحابہ بہر چہ جستجو کر دند نیافتہ اورا پس حضرت امیر فرمود کہ من ہرگز بہرگز دروغ نگفتم  
و بہن دروغ اسناد کر دہ نمیشود چہ بن تحقیق اورا درین قوم خوارج بقتل آوردیم طلبیدہ اورا پس آنہا  
جستجو کر دہ دریافتہ اورا درگا و والی زیر کشتگان یافتہ پس ناہارہ مردہ را دیدہ اند کہ پروت  
او و پروت کر بہ بودند پس علی تکبیر خواند و مرد متعجب آمدند بمحائینہ ذوالثدیہ **حدیث**  
ابنا عبد اللہ الاعلی بن واصل بن عبد اللہ الاعلی قال حدثنا الفضل بن دکین عن موسی بن  
قیس الحضرمی عن سلمۃ بن کھیل عن زید بن وہب قال خطبنا علی بقنطرة الدیرجان  
فقال انہ قد ذکر لی خارجۃ یخرج من قبل المشرق و فیہم ذوالثنیہ فقامم فقالت  
الحروریۃ بعضهم لبعض لا تعلمہم قتلہم فرد و کہ کما سرد کہ یوم حمورسہا قتلہم

بعضا بالرمح فقال رجل من اصحابنا على قطع العوالي لرمح فداروا واستلذوا وقتل من اصحابنا على اثني عشر رجلا وثلثه عشر رجلا فقال علي التمسوا الخدج وذلك في يوم شاتر فقالوا لا فهد عليه فركب على بغلة النبي الشهباء فاتي هذه من الارض فقال التمسوا في هؤلاء فخرج فقال ما كذبت ولا كذب فقال اعملوا ولا تتكلموا لولا اني اخاف ان تتكلموا لاخبرتكم بما قضى الله لكم على لسانه يعني على لسان النبي ص ولقد شهدنا اناس من اليمن فقالوا كيف يا امير المؤمنين قال كان هواهم بغية ترجع امامهم ناسا في ازديد وحب روايت يكرهه كه حنفت امير با خطبه خوانده بر پل ريحان پس فرمود يمن ذكر كرده شد يعني بنغيه يمن فرمود كه خروج ميكن قومي از جانب مشرق و در آنقوم مروسه باشد صاحب پستان پس علي تو قتال آنها كني پس بعض قوم حوريه گفت بعض خود را آيائيد اني تو قوم علي را با آنها كلام ميكني پس برگير دانش شمارا چنانچه برگردانيد و دند بجنبه حور و راپس قصد كردند بعضي بعضي را بنيزه و تيز ردن پس بعض اصحاب علي گفتند كه قطع كنيد نيزه را بر بنيزه ما مي پس اصحاب علي خوارج را بدور كرديد محاصره كردند و بدور گرفتند قوم خوارج را پس از اصحاب علي دوازده يا سيزده آدم شمشيد شدند تا كل و مجموع آنقوم در آنجا قتل آمدند پس وقتي كه فتح شد حضرت امير فرمود كه مردان قتل الهم را تلاش كنيد و آن واقعه در يوم سرد و بوقوع آمده بود پس صحابه گفتند كه ما قديره برداريم پس حضرت امير خود بر قاطر سفيد بنغيه سوار شده در قنص ذوالثديہ و در قلگاه برآمد و برگردالي از زمين رسيده باتاد و فرمود كه در اين دكان قنص ذوالثديہ بكنيد پس از هاسخاف و الثديہ را از زمين دكان برآوردند و حضرت امير فرمود كه من دروغ نگفته بودم و دروغ نخواهم گفت يا كذيب بمن عايد نيش و ابدا پس حضرت امير بصحابه فرمود بمل آريد آنچه شما ميكنم و تكيه و تاخير مكنيد و اگر من اينخوف نيمه شتم كه شما تكيه ميكنيد هر آينه شما را خبر مي دادم بجمع آنچه خدا حكم كرده مر شما را در اني قتال بر زبان بنغيه خود پس اوي ميگويد كه در نيحال مشايد كه و يم مردمان را از ملك يمن و آنها عرض كردند كه اين چه حال است يا امير المؤمنين حضرت امير فرمود كه قتال اينها ضروري تر از روي حاجه بود لهذا اقدم و قتال اينها بوقوع آمد **حدیث**

ابن انا العباس بن عبد العظيم قال حدثنا عبد الله بن علي قال حدثنا عبد الملك بن ابي سفيان عن سلمة بن كهيل قال حدثنا زيد بن وهب انه كان في الجيش الذين كانوا مع علي

ساروا الى الخوارج فقال علي يا ايها الناس اني سمعت رسول الله ص يقول سيخرج قوم من امتي يقرؤون القرآن ليس قراءتكم الى قراتهم بشئ ولا صلواتكم الى صلواتهم بشئ ولا صيامكم الى صيامهم بشئ يقرؤون القرآن يحسبون انهم وهو عليهم ولا يجاوزون تراقيهم يمرقون من الاسلام كما يمرق السهم من الرمية لو يعلمون الجيثل لذين يصيبونهم ما قضى الله لهم على لسان نبيهم لا يتكلمون العمل واية ذلك ان فيهم رجلا له عضد ليس ذراع على اس عضده مثل حمة الشدي للمرأة عليه شعرات بيض فتذهبون الى معاوية واهل الشام وتتركون هؤلاء يخلفونكم في ذرايكم واموالكم والله لا ارجو ان يكون هؤلاء القوم فانهم قد سفكوا الدم الحرام واغاروا في سرح الناس فسيروا على سواد الله قال سلمه فنزلني زيد بن وهب منزلا حتى مرنا على قنطرة وعلى الخوارج يومئذ عبد الله بن وهب الراسي فقال لهم القوا الرماح وسلوا سيوفكم من جفوتها فاني اخاف ان يناشدوكم كما ناشدوا يوم حرويرا فرجعوا فوحشوا برماحهم وسلوا السيوف وشجرهم الناس يعني برماحهم فقتل بعضهم على بعض وما اصاب من الناس يومئذ الا رجلا قال علي القوا فيهم لم يخرج فلم يجدوه فقام على نفسه حتى اتى ناسا قتلوا بعضهم على بعض قال جزوهم فوجدوه مما يلي الارض فكثر على نثر قال صدق الله وبلغ رسول الله فقام اليه عبيدة السلماني فقال يا امير المؤمنين والله الذي لا اله الا هو سمعت هذا الحديث من رسول الله ص قال والله الذي لا اله الا هو سمعته من رسول الله ص عليه وسلم حتى استخلفه ثلثا وهو يحلف له

**ترجمه** نسائي باسناد خود روايت کرده از زيد بن وهب در ثلث با حضرت امير بود و او را ده كرد كه برود و بحق با خوارج شود پس حضرت امير در آنوقت فرمود اى مردم من از پيغمبر شنيدم كه مي فرمود كه زود بر مى آمد قومي از امت من كه قارى قرآن مي باشند و قرائت شان زود قرائت آنها پنج نباشد و نماز شان زود نماز آنها پيچرى نباشد و صيام شان زود صيام آنها پنج نباشد يعنى بكمال ادب و شرايط اين امور را او ميكنند آنها تلاوة قرآن ميكنند گمان ميكنند كه بان مرأنا نفعي مي باشد و حال آنكه وبال و زير بر آنها مي باشد و تجاوز نميكنند و فرو نيز و قرآن با حسيب كردن



آنها برمی آیند آنها از دین اسلام چنانچه تیر از نشان برمی آید و اگر بدانند آن لشکر که آن قوم خوارج  
 را بقتل رساند که چه ثواب برای آنها بر زبان پیغمبر آنجا مقرر شده و بیان کرده هر آینه آنها آنکار  
 و اعتماد بر اعمال نمکنند بلکه همین قتال را آنجا کافی و وافی در جزای پندارند و علامت شناخت  
 آن قوم اینست که در آنها مردی بازو دایره دست میباشد و بر سر بازوی او سر پستان زنی  
 میباشد و بر آن پستان موهایی چند سفید میباشد و شما مردم اراده ذهاب بسوی معاویه اهل  
 شام دارید و حال آنکه ترک قتال این قوم بنمایید و اینها دوست اندازی در ذریه شما و اموال شما  
 خلف شما میکند و قسم بخدا من امید قطعی دارم باینکه اینها بهما نقوم هیت که خون محترم شما میریزند و بغارت  
 میرند اموال مردم را پس شما بروید و سیر کنید بر نام خدا بسوی قتال اینها تا ازین محصله زمین پاک شود  
 پس سکه گفت که زید بن وهب مرا منتهی فرود آورد تا آنکه گذشتیم ما از پله و رئیس خوارج در آنوقت  
 در روز عبد الله بن وهب ابی بود پس او بخوارج گفت شما نیز را ایندازید و عریان کین شمشیرهای خود  
 از میانهای خود چون تیر سم ازینکه شما را قسم میدهند چنانچه شما را قسم دادند و بند کردند بر وزع و را پس  
 آنها برگردانید شما را پس **خوارج** نیز را انداختند و شمشیر را از میانها بر آوردند و شروع بجنگ  
 کردند پس اصحاب علی چار و دو گرفتند خوارج را به نیزه گرفته قتل کردند بعضی آنها بعضی را یعنی فوج علی  
 قتل آنها را کردند و از فوج علی در آنروز تقبل نیامدند مگر دو آدم پس از قتل خوارج علی فرمود  
 بجوید و کشتگان آنها را در پستان دار را و نیافتند او را پس علی بنفس نفیس خود آمد بر مردمانی که  
 قتل آنها بوقوع آمده بود و فرمود بکشید آنها را پس یافتند مرد پستان دار را زیر همه آنها بر زمین افتاده  
 بود پس علی تکبیر گفت و فرمود در است گفته بود خدا و آنرا ابلاغ فرمود حضرت رسول پس عبیده  
 سلمانی استاده عرض کرد ای امیر المؤمنین بتو قسم میدهم بخدا یکم بجوید سوگ او نباشد البته بگوشت خود  
 این حدیث را از پیغمبر شنیدی حضرت امیر بعد از آن قسم فرمود که من خود این حدیث را از خود پیغمبر شنیدم  
 تا سه مرتبه سلمانی قسم داد و علی هر بار برای او قسم خورد و **حدیث** این خبر ناقصه بن سعید  
 قال حدیثنا ابن عدی عن ابن عون عن محمد بن عبیده قال قال علی لولا ان قبطروا  
 انباکم ما و عدل الله الذین یقتلونهم علی لسان محمد قلت انت سمعتہ من رسول الله ص  
 قال کثر الکعبه ثلاث مرات **ترجمه** سالی با خدا خود از محمد بن عبیده روایت کرده که حضرت فرمودم



کہ اگر شام کشتی بشادی و خوشی نیکر دید ہر آئینہ خبر سید اجمالا با پنچہ خدا وعدہ دادہ مقاتلین را در کثرۃ  
و فرط ثواب قتل خواجہ بزبان پیغمبر شام محمد راوی گفت کہ آیا تو خود شنیدی آزا از زبان پیغمبر  
علی فرمود بی قسم بہ پروردگار کہ میں خود از زبان وحی آنحضرت شنیدم **حدیث** انہا نا احمد  
بن شعیب قال اخبرنا اسماعیل بن مسعود حدثنا المعمر بن سلمان عن عوف قال قال حدیثا  
محمد بن سیرین السمانی قال لما کن جئت اسیب اصحاب النہروان قال علی ان تبغوا فیہم  
فانہم نکان من القوم الذین ذکرہم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فان فیہم رجل  
مخرج اید او متدون الید او مودن الید فابتغیاء فوجدناہ فدللناہ علیہ فلما راہ  
قال للہ اکبر اللہ اکبر اللہ اکبر لا انظر واثم ذکر کلمۃ معناہا الحدیثکم بما قضی اللہ عز وجل  
علی لسان رسول اللہ ص من ولی قتل ہذا قلت انت سمعت من رسول اللہ ص قال  
ی و رب الکعبۃ ثلاثا **ترجمہ** سنائی با سنا خود از محمد بن سیرین روایت کردہ کہ من ربیم وقتیکہ  
تقبل ربیہ بودند اصحاب نہروان بمقام نہروان علی فرمود تتبع و تفحص کنید در متسولان نہروان  
مرد پستان دار را کہ آئنا اگر انائی اند کہ حضرت رسول وصفت آنا کردہ پس تحقیق لابد اورانہما  
مرد پستان دار متقطوع الید میباشد پس ما در تلاش او فتمیم یافتیم اورا پس دلالت کردیم علی را  
براو پس وقتیکہ علی اورا دیدہ بار فرمود اند کہ اگر شام کشتی بخوشی و شادی از اعمال سنہ نیکر دید  
البتہ بشما ذکر حدیثی نیکر دیم با پنچہ خدا علم و مقدر کردہ از ثواب قتل آنا بزبان پیغمبر خود برای کسیہ  
متولی قتل آنا شود ابن سیرین گفت کہ من عرض کردم کہ یا علی تو خود شنیدی ثواب آزا از زبان خود  
پیغمبر حضرت امیر سے مرتبہ فرمود بی قسم بہ پروردگار کہ میں **حدیث** انہا نا محمد بن عبید بن محمد  
قال حدیثنا مالک و هو عمر بن ہاشم عن اسماعیل و هو ابن ابی خالد قال اخبرنی عمر  
بن قیس عن النہال بن عمرو عن خیر بن جعفر بن جیش انہ سمع علیا یقول انا قباب  
عین الفتۃ لولا انا ما قتل اهل النہروان لولا انی اخشی ان تتركوا العمل لاخبرتمکم  
بالذی قضی اللہ عز وجل علی لسان نیتکم من قالہم مبصر الصلوٰتہم عارف بالہدایۃ  
الذی یخن علیہ **ترجمہ** سنائی با سنا و دیگر خود روایت کردہ از زور بن جعفر بن جیش کہ او شنید  
کہ حضرت امیر میفرمود کہ من حافظ جثمتہ میباشم اگر من نبی و دم البتہ اہل فتنہ نہروانیاں تقبل نہیادند

والكر من نبي سيد من ان ينك شاترك اعمال خير كني البتة خبر يداوم شمارا با پنجه ثواب و جزا ان مقدر كروه است  
 خدا بر زبان پيغمبر شمارا عي قاتلان خواج بجا ليك بينا باشد بنماز نما عارف و دانا باشد بديت كيا مرم  
 بر او تيم قشريح از بن اخبار ثابت شد كه ثواب قاتلان خواج لا نهايت مے باشند  
**قال لئنساني ذكر مناظرة عبد الله ابن عباس الحرومية**  
**واحتجاجه عليهم فيما أنكروا على ابن ابي طالب عليه**  
**السلام والصلوة ترجمه** امام نالي فرمود كه در اینجا ذكر ميشود مناظره عبد الله  
 ابن عباس با قوم خواج حوريه و احتجاج ابن عباس بر خواج و جمیع آنچه آنها انكار آن حضرت امير  
 كروه بودند **حدثنا ابو عمرو بن علي قال حدثنا عبد الرحمن بن المهدي قال حدثنا**  
**عكرمة بن عمار قال حدثنا ابو زريل قال حدثني عبد الله بن عباس قال لما خرجت للحرومية**  
**واعتزلوا في دار وكا نواستة آلاف فقلت لعلي يا امير المؤمنين ابر الصلوة لعلي اكلم**  
**هؤلاء القوم قال اقل خافهم عليك قلت كلا فليست وترجعت ودخلت عليهم في**  
**دار نصف النهار وهم يا كلون فقالوا مرحبا بك يا ابن عباس فما جاء بك قلت لهم**  
**انتم كنتم من عند اصحاب النبي من المهاجرين والانصار ومن عند ابن عم رسول الله صو**  
**صهرا الا انزل فيهم القرآن وهم اعلم بآويله منكم وليس فيكم رجل منهم لا بلغكم ما يقولون**  
**وابلغهم ما يقولون فانتحالي نفر منهم قلت ها تو اما تنقمون على اصحاب رسول الله و**  
**ابن عمه قالوا قلت ما هن قالوا اما احد يهن فانه حكم الرجال في مر الله وقال الله**  
**ان الحكم الا لله ما شان الرجال والحكم قلت هذه واحدة قالوا واما الثانية فانه قاتل**  
**ولم يسيب ولم يغتم فانك انك افكرا فقد حل سبيهم وانك انك امومنين فما حل سبيهم**  
**ولا قتالهم قلت هذه اثنتان فما الثالثة فقالوا اعني نفسه من امير المؤمنين فان**  
**لم يكن امير المؤمنين فهو امير الكافرين قلت هل عندكم شئ خير هذا قالوا حسبنا هذا قلت لهم اني اتيتم ان**  
**قرئت عليكم من كتاب الله وسنة نبيه ما يرد قولكم اترجعون قالوا نعم قلت اما قولكم حكم الرجال فمر الله**  
**فاني قرء عليكم كتاب الله عز وجل انه قد صير الله حكمه الى الرجال في شئ ثم نه ربع درهم فامر الله**  
**عز وجل ان يحكموا في الرجال قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا لا تقتلوا الصييد و**

أَنْتُمْ حُرٌّ وَمَنْ قَتَلَ مِنْكُمْ مَتَعِدًا لِحِزْبٍ أَوْ مِثْلَ ذَلِكَ قَتَلَ مِنَ النِّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ  
 مِنْكُمْ إِلَّا بِرَأْيِ مَنْ حَكَّمَ اللَّهُ أَنْ صِيرَهُ إِلَى الرَّجَالِ يَحْكُمُونَ فِيهِ لَوْ شَاءَ نَحْكُمَ فِيهِ فَجَازَ  
 فِيهِ حُكْمُ الرِّجَالِ أَنْشَدَكُمْ بِاللَّهِ أَحْكُمِ الرِّجَالُ فِي صَلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَحَقِّنْ دِمَاءَهُمْ أَفْضَلُ  
 أَمْ أَرْنِبٍ قَالُوا بَلْ هَذَا أَفْضَلُ وَفِي الْمَرْئَةِ وَنَرُوحَهَا وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْغُضُوا  
 حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَ إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا الْآيَةُ فَشَدَّكُمْ  
 بِاللَّهِ أَحْكُمِ الرِّجَالُ فِي صَلَاحِ ذَاتِ بَيْنِهِمْ وَحَقِّنْ دِمَاءَهُمْ أَفْضَلُ مِنْ حُكْمِهِمْ فِي بَضْعِ أَمْرٍ شَرِّهِ  
 أَخْرَجَتْ مِنْ هَذِهِ قَالُوا نَعَمْ قُلْتُ وَإِنَّمَا قَوْلُكُمْ قَائِلٌ وَلَمْ يَسْبُ وَلَمْ يَغْنَمْ فَتَسْبُونَ أَمْكُمْ عَائِشَةَ  
 تَسْتَحْلُونَ مِنْهَا مَا تَسْتَحْلُونَ مِنْ غَيْرِهَا وَهِيَ مَكْمُومَانِ قُلْتُ مَرَانَا نَسْتَحْلُ مِنْهَا مَا نَسْتَحْلُ  
 مِنْ غَيْرِهَا فَقَدْ كَفَرْتُمْ وَإِنْ قُلْتُ لَيْسَتْ بِأَمْنٍ فَقَدْ كَفَرْتُمْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ النَّبِيُّ  
 أَكْفَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَنْزَلَ جِبْرَائِيلُ عَلَيْهِمُ السَّلَامَ قَاتِمٌ بَيْنَ الضَّلَالَتَيْنِ قَاتِلًا أَمْنًا بِهَا تَخْرُجُ أَحَدٌ  
 مِنْ هَذِهِ قَالُوا نَعَمْ وَإِنَّمَا قَوْلُكُمْ حَى نَفْسُهُ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ قَاتِلًا أَمْنًا تَكْرُمُ عَنْ تَرْضَاؤُنِ  
 نَسْتَشْهَدُ أَنْ نَبِيَّ اللَّهِ مُحَمَّدٌ يَوْمَ الْحَدِيثِ صَالِحٌ لِلشَّرِكِينَ فَقَالَ لَعَلِّي أَكْتُبُ يَا عَلِيُّ هَذَا مَا صَالِحٌ  
 عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ فَلَمَّا كُتِبَ قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ لِرَسُولِ اللَّهِ لَاطْعْنَاكَ فَأَكْتُبَ مُحَمَّدٌ  
 بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ مُحَمَّدٌ يَا عَلِيُّ سَوِّ لَكَ اللَّهُ الْإِثْمَ أَنْكَ تَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ أَفْخُ  
 يَا عَلِيُّ وَأَكْتُبَ هَذَا مَا صَالِحٌ عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ لِرَسُولِ اللَّهِ مُحَمَّدٍ خَيْرٌ مِنْ عَلِيٍّ  
 وَقَدْ حَى نَفْسُهُ وَلَمْ يَكُنْ مَحَى ذَلِكَ مَحَى مِنَ النَّبِوةِ أَخْرَجَتْ مِنْ هَذِهِ قَالُوا نَعَمْ  
 فَرَجَّحَ مِنْهُمْ الْفَانِ وَخَرَجَ سَائِرُهُمْ فَقَتَلُوا عَلَى ضَلَالَتِهِمْ قَتَلَهُمُ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَهَذَا  
 تَرْجِيحُهُ أَمَّا نَسَائِي بِإِسْنَادِ خُذَّارِ بْنِ عَبَّاسٍ رَوَايَةً كَرْدَةً وَتَمِيكَةً قَوْمٌ حَوْرِيَّةٌ يُعْنَى خَوَارِجٌ طَرُوجٌ بِرَعْلٍ  
 كَرْدُونَ كُنَّارَهُ وَرِغَانَهُ شَدُّوا أَنْشَاشَ نَهَارِ أَوْ مِثْلِهِ وَنَزَعُوا بُوْدَنْدِيسَ بْنَ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ يَكُونُ مِنْ بَعْلِي عَزْرُ  
 كَرْدَمُ كَمَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ خَشَكُ كُنْ نَازَرِ الْعَيْنِ مَخْضَرُ كُنْ يَا يَقُولِي تَاخِيرُ نَازَرُ كُنْ تَاوَقْتُ خَشَكُ سَوَا تَاوَقْتُ  
 شَوِّمُ بَانَ قَوْمِ خَوَارِجٍ حَضَرَتْ أَمِيرُ فَرَمُودِ مِنْ بَرْتُوَيْتِ سَكَمِ أَوْ غَلْبَةِ جِدَالِ جَبَلِ خَوَارِجِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَرَضَ كَرْدُ  
 بِرِيبَاكِ بِي خُونِ بَاخِشِ بِلِيبِ بْنِ عَبَّاسٍ كَفْتُ مِنْ لِبَاسِ سَفَاةٍ بِوَشْتِيمِ وَشَانِ كَرْدَمِ وَبِرِخَوَارِجِ دَاخِلِ  
 شَدُّمُ رِغَانَهُ نَحْصَفُ رُوزِ وَأَنَّهُ مَصْرُوفُ فَخَاخُورُونَ بُوْدَنْدِيسِ خَوَارِجِ حَمِنْ كَفْتَمُ مَرِ حَبَابُ تَوَابُ بَعْنِي

فراخی و راحت و آرام دل تن بتو بادای پسر عباس چه چیز ترا آورد نزد ما ابن عباس فرمود مرا آنها را  
آمد بسوی شما از نزد اصحاب سرور انبیاء از اجله صاحبین و انصار و از نزد پسر عم پیغمبر امام بشر تا محشر  
و اما دایم آنحضرت که در مدح و علو شان آنها قرآن نازل گردیده و آنها دانا تر تفسیر تاویل قرآن از  
همه شما میباشند و نسبت احدی در شما از ان اصحاب بجهت آنکه تبلیغ کلمه شما را آنچه بگویند و برانهم شما را آنچه  
شما میگویند پس ازین قوم خوارج جمعی از معتبرین و علماء و علماء آنها کنار بروند مرا و من گفتیم که بیارید آن  
امور و اسباب را که شما اعتراض عیب و نفرة میکنید بر اصحاب و بر پسر عم رسول الله خوارج گفتند آن امر  
ما ندانیم گفتیم که آنها پمیت پس خوارج گفتند اما اعدان سکا فانیست که علی و اصحاب او حکیم رجال  
در امر الله نظر کردند و در امر الله حکم رجال بکارتیت زیرا که خدا فرمود ان احکم الله یعنی حکم  
و احکام دین نیست مگر خاص خدای را اینها چه خلاف آن کردند پس ابن عباس گفت که این کی است  
پس آنها گفتند اما ثانی اعتراض بر آنها ایست که علی و اصحاب او قتل مردان اهل عمل و اهل سفیر  
کردند اما اولاد و ازواج و اطفال آنها بقتل و اموال آنها بغنیمت نبرد و گرفت و اگر آنها کفار بودند  
پس تحقیق بقتل آنها اخذ اموال و عیال آنها حلال بود و اگر آنها مؤمن بودند پس اخذ اموال و عیال  
و قتل رجال آنها حلال نبود چرا قتل آنها کردی نکرد ابن عباس گفت این دو سبب اند اما ثالث  
اسباب مهیت خوارج گفتند او ایست که سلنا صلح با آنها بنهاد پس چرا از صلحنامه محو لقب  
امیر المؤمنین از نفس خود کرد و پس اگر او محو کرد لقب امیر المؤمنین را از نفس خود البته امیر المؤمنین نیست  
بلکه او عیاذ بالله امیر الکافرین باشد ابن عباس در جواب آنها گفت که آیا نزد شما بغیر این امر  
و دیگر اعتراضی هست همه خوارج گفتند که از کل اعتراضات همین سه اعتراض بجا در باره علی پس و کافی  
اند ابن عباس در جواب آنها فرمود آیا دیدید شما که اگر بر شما سخن از کتاب خدا و سنت رسول  
صلی الله علیه و سلم آنچه در کند و باطل سازد و دعای شما را آیا برگیرید از این ضلالت همه آنها گفتند آری  
پس ابن عباس گفت اما جواب قوال شما در تقرر حکمین رجال و امر الله ایست میخوانم بر شما کتاب  
الله را چه او سبحانه گردانید و تفویض فرمود حکم خود را بسوی رجال است و بلونی شی که قیت آن رایع  
در رسم باشد پس خدا امر کرد که حکم کنند در ان مردان و رآیه یا ایها الذین امنوا لا تقتلوا النفس  
و انکم حرم الی قوم یحکم بهذ و اعدل منکم لایة حاصل ای گروه مؤمنین قتل شما مکنبه شماست

احرام و هر که قتل صید بحالت احرام کرد از شامعه پس جزا را او شل آن باشد که قتل آن کرده از چهار پلایان حکم کند بآن دو مرد عادل از شما پس ابن عباس فرمود اگر خدا میخواست هر آئینه حکم خود در آن بکنده میکرد لکن نه کرد بل تفویض حکم کرد در این سلسله سیوست رجال عدول و شما را قسم میدهم بخدا آیا حکم رجال در صلاح ذات البین و در حفظ خون آنها افضل است یا در حفظ خون خرگوش خواجه سراج گفتند بل حفظ خون مومنین افضل است از صید کردن خرگوش و ابن عباس باز فرمود که در اصلاح و شوهر دزدن خالق حکیم مقرر فرموده بقوله فابعثوا حکما من اهلها و حکما من اهلها ان یریدا اصلاحا لله حاصل آنکه اگر شما میترسید شقاق و فراق میان زن و شوهر پس بفرستید شما حکمی از جانب اهل شوهر و حکمی از اهل زن اگر آنها اراده اصلاح در زمین مرد و زن کنند خدا توفیق رفیق میسر میدیاد آنها ابن عباس گفت قسم میدهم شما را بخدا آیا حکم رجال در اصلاح ذات البین و در حفظ خون آنها افضل است یا حکم آنها در حفظ فرج زن آیا بر آوردیم و واضح است که شما را از قرآن الملیل این امر را خواجه آری گفتند پس ابن عباس گفت اما قول شما که علی قتل فریقین ناکشید و قاسطین کرد و لکن سببی آل و غارت و غنیمت مال آنها چرا نکرد پس جواب اینست که آیا شما سنی مادر خود عایشه نموده حلال شما میشد آنچه حلال از غیر عایشه بشما میبود و او مادر شما است و اگر قاتل باستحلال او میشوید کافر میگردید و اگر بگوئید عایشه مادر نیست باز تحقیق کافر میگردید چه خدا میفرماید که درباره زوجات بنوی کفر بر حق و اولی بومنین میباشد از جانهای آنها را از وراج آنحضرت ادران است میباشد پس شما میان دو ضلالت هستید پس بیایید محمی را از ضلالت درباره خود آیامن از عمده جواب سوال شما بر آدم یا نه خواجه گفتند آری و اما قول شما که علی چرا محو کرد از نفس خود اسم امیر المومنین را جواب اینست و من می آورم شما را آنچه بآن راضی خواهید شد بدانکه ماکل صحابه شهادت میدهم بر آنکه تحقیق پیغمبر خدا بر دین نبویه مصالحه کرد با مشرکان پس فرمود مر علی را بنویس در صلحنا صلحا علی که این تحریر همان است که صلح کرده بر آن محمد رسول خدا پس وقتی که نوشته شد آنبارة در صلحنا مشرکین گفتند که اگر ما میبایستیم که تو رسول خدائی هر آئینه ما طاعت تو میکردیم و جنگ با تو چرا میکردیم بنویس که این محمد بن عبد الله است پس پیغمبر فرمود محو کن ای علی لفظ رسول الله ما بار خدا یا تو میدانی که تحقیق من رسول تو ام محو کن یا علی

و بنویس اینست آنچه صلح کرد بر آن محمد بن عبدالله ابن عباس میگوید بخدا قسم البته رسول خدا  
 بهتر است از علی و تحقیق پیغمبر محمداً از صلحنا مد لقب رسالت را از نفس خود و حال آنکه بمقتضای رسول  
 محمداً نفس نبوة از پیغمبر نمیشود و ایاً برآمدیم باین از عمده جواب سوال شما خارج گفتند آری پس راوی  
 میگوید باین مناظره و وعظ رجوع کردند بسوی علی از خوارج و دوی هزار آدم و باقی ماندند بر ضلالت و  
 خارجت خود و باین پس همه باقی ماندگان مقتول گردیدند بر ضلالت خود و قتل و دگر بمانند را اجله و باجرین و انضام  
**قال لئن شئت لذكر الاخبار الموقية لما تقدم وصفه ترجمه**  
 امام نسائی فرمود اینجایان همان حدیثی است مویده آنچه سابق وصف و ذکر آن شد حدیث  
 حدیثنا ابو سعید صالح قال حدثنا عبد الرحمن بن صالح قال حدثنا عمرو بن هاشم الجعفی  
 عن محمد بن اسحاق عن محمد بن كعب القرظی عن علقمة بن اسحاق قال قلت لعلي لتجعل بيننا  
 وبين اكبادكم حكماً قال اني كنت كاتب رسول الله يوم الحديبية فكتبت هذا ما صلح  
 عليه محمد رسول الله فقالوا لوالى تعلم انه رسول الله ما قال لنا فقال لي سهيل انهما قلت  
 هو والله رسول الله وان رغبنا فقل لا والله لا احبها فقال لي رسول الله ما ادنى مكانها  
 فاربته فجاها وقال امالك مثلها ستايتها مضطهداً **ترجمه** نسائی باسناد خود روایت  
 کرد از علقمة بن اسحاق که او گفت مر علی را آیا تو میان خود و میان پسر اکباد حکم مقرر کردی حضرت  
 امیر فرمود بلی تحقیق من کاتب حضرت رسول صلی الله علیه و سلم بودم پس تو قسم و صلحنا  
 اینست آنچه بر آن صلح کرد محمد رسول الله پس مشرین گفتند که اگر ما میدانیم که این رسول خدا صلی  
 علیه و سلم است ما قاتلش نیستیم پس سئل من گفت که ای علی محمداً اسم رسول الله صلی  
 علیه و سلم را پس من گفتم قسم بخدا او رسول الله است اگر چه بنی تو بنجاک مالیده شود  
 نه و الله من لفظ رسول را محو نخواهم کرد پس علی فرمود که حضرت رسول الله صلی الله  
 علیه و سلم من فرمود بنما مرا جائے لفظ رسول را پس من و ام آنحضرت را پس پیغمبر محمداً  
 آنرا بدست مبارک خود و پس پیغمبر صلی الله علیه و سلم مخاطب بن فرمود یا علی مثل همین است  
 و صورت بزودی تو هم پیش خواهد شد و خواهی کرد همین را بجا لیکه تو مضطرب در آنوقت خواهی بود  
**تشریح** مقام مقتضی چند امر است **اول** مراد از اکباد خاص معاویه پسر هند

زوجه ابوسفیان می باشد چه آن ملعونه در جنگ احد جبکرامیر حمزه عم حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را بعد شهادت او بر آورده بدندان بحضور شرکان میدرید و میجوید و نیز مثله کرده یعنی بعد از شهادت حمزه را خود بندید ستمائی نخوس خود و گوش مبارک و بیتی و آلت تامل مع خصیتین او بالاتفاق بریده در رسیان کرده در گردن خود انداخته همچو خوانان نقاره زمان پیش پیش کفار رفته داخل مکه معطر شد **هذه** معاویه باین اکلہ الاکباد و در مهاجر و انصار بل در عرب ملقب عموماً بوده **ثانی** هر چند مصلحت مقتضی مصالحه در آن وقت همین بود که لفظ رسول عند الاضطراب محو کرده شود و بگوید لفظ محو یعنی آن عند اللہ و عند اهل الادیان نمی شود ثالث باین حدیث واضح شد که حضرت امیر و جواب سبیل فرمود که بخدا من هرگز محو لفظ رسول نخواهم کرد پس پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وقتیکه دید که علی قسم یاد کرده در محو نکردن آن پس بر لیسین پیغمبر بجلی فرمود که مرا بکسی آن لفظ بنما لهذا خود پیغمبر آنرا محو کرد پس بالکل باین خبر اشکال تاخ علی از امر نبوی زایل شد هر چند خود ائمه اهل سنت در جواب عدم اتشال علی نبی در محو رسول گفته که عدم اتشال علی در آن وقت من باب ادب و التعظیم بودند نه من باب الرد و **جواب** دیگر باتفاق جمهور است اول مصدقین علی و بایک **افمن** کان علی بیئنه من دبه و يتلوه شاهد منه اول شاهد بر نبوة نبی علی بود پس اول مصدق و اول شاهد را عقلاً و عرفاً جایز نبود که عدول بظاهر از تصدیق و شهادت او را بنماید چه در آن محبتی اعظم از مخالف بر نبوت نبی و شهادت و تصدیق علی بود لهذا مسامحه محو محو کرد و احقر در کتاب الابانت ابو بکر مفصله قاطعه نوشته ام سر اربع در اینجا حضرت اخبار کرد بعلی که غمگین بشل این حالت گرفتار خواهی شد و آن حالت در تحریر صلحنامه صفین معاویه و عمر و عاص گفت که اگر ما امیر المؤمنین ترا می دانستیم البته با تو قتال چو میکردیم پس علی امر بگوید لفظ امیر المؤمنین که در غروب بلند شد از لشکر صدق اللہ و صدق رسول تنبیهی بهرگاه این خبر مطابق مخبره بوقوع آمد پس ثابت شد که مخبر آن نبی صادق و واجب التصدیق در کل و علی امیر المؤمنین می باشد تبصره لا اینجا هرگاه اقوی یا سید انبیاء مع وجود فوج و لشکر با چاری تن بصلح و بمحو لفظ رسول داد پس علی هم بالاولی با چاری تن بپسیر و تحمل داد وقت اخذ خلافت از دست امیر



بجست قلت و عدم اعوان و الضار و فیز و صالح ابن سفیان بحواله امیر المومنین بتفرق  
 سلمان **حدیث** اثباتنا احمد بن شعیب قال اخبرنا محمد بن یحیی عن محمد بن یحیی قال اخبرنا  
 شعبه عن ابی اسحاق قال سمعت البراء قال لما صالح رسول الله صلى الله عليه  
 و آله وسلم اهل الحديبية فزلا اهل مكة كتب على كتبائهم قال فكتب  
 محمد رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم قال المشركون لا تكتب محمد رسول الله  
 لو كنت رسول الله لم يلقا تلك فقال لعلي المحبة فقال ما انا بالذي احموه فحماها  
 رسول الله ۳ بيده فصالحهم على ان يدخل هو واصحابه ثلثة ايام ولا  
 يدخلونها الا بجلبان السلاح فسئلته وقال ابن بشار فسأله ما جلبان  
 السلاح قال القراب بما فيه **ترجمه** نسائي باسناد خود از برابر روایت کرد و او  
 گفت و حقیقه مصالحه کرد حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم با اهل حدیبیه پس بر اهل مکه علی  
 کتاب صلحنامه در بین آنها نوشت که محمد رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم خداست پس مشرکان گفتند که  
 منویش محمد رسول الله را چه اگر ما رسول خدا را می دانستیم و تا اینجا با تو نمی کردیم پس پیغمبر صلى الله عليه و آله  
 و سلم بعلی فرمود که محو کن آنرا پس علی گفت که من آن شخص نمی دانم که محو آن کنم پس حضرت رسول  
 بدست خود و لفظ رسول را محو کرد پس مصالحه کرد پیغمبر با آنها بر آنکه داخل شود آنحضرت و اصحاب  
 او در مکه تا سه روز در آن باشد و داخل نشازند و در مکه با خود مگر جلبان سلاح را پس ابن بشار  
 گفت که مردم از شعبه پرسیدند جلبان سلاح چه معنی دارد شعبه در جواب آنها گفت مرا و ان  
 جلبان السلاح غلاف و میانها که در آن شمشیر را می کنند می باشد مراد شاید این است که خلافتها کی  
 شمشیرهای خالی با خود ببرید پیغمبر شمشیر **حدیث** حدیثنا احمد بن سلیمان الزهرا و  
 قال حدیثنا عبید الله بن موسی قال انبأنا اسد بن ابراهیم عن ابی اسحاق عن البراء بن  
 عازب قال اعتمر رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم فی ذی القعدة فاتی اهل مكة  
 ان یدعوا ان یدخل مكة حتی قاصواهم علی ان یقیموا ثلثة ايام فلما  
 كتب الكتاب كتبوا هذا ما قضی علیه محمد رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم  
 قالوا لا نقدرها لو تعلم انك رسول الله ما منعناك شیئا و لكن انت محمد بن

عبدالله قال انا رسول الله وانا محمد بن عبدالله وقال لعلي رضي الله عنه رسول الله  
قال لا احو ابدا فاخذ رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم الكتاب فحماها  
وليس يحسن ان يكتب وكتب مكان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وكتب هذا  
ما قضى عليه محمد بن عبدالله ان لا يدخل مكة بالسلاح الا بالسيوف  
في القرب وان لا يخرج من اهلها منها باحد ان اراد ان يتبعه ولا يمنع  
احدا من اصحابه ان اراد ان يقيمها فلما ادخلها لم يرض الاجل اتوا  
عليه فقالوا قل لصاحبك فليخرج عنا فقد مضى الاجل فخرج رسول الله  
صلى الله عليه وآله وسلم فتبعته ابنة حمزة تنادي يا عتم يا عتم فنادوها  
علي فاخذ بيدها فقال لفاطمة بضد وذك ابنة عمك فحملها فاحتصم فيها  
علي وزيد وجعفر فقال علي انا اخذوها ابنة عتي وقال جعفر ابنة  
عتي وخالتها عتي وقال زيد ابنة اخي فقضى بها رسول الله صلى الله  
عليه وآله وسلم لخالتها وقال ص الخالة بمنزلة الام ثم قال لعلي رضي الله عنه انت مني  
وانا منك وقال لجعفر اشبهت خلقي وخلقي وقال لزيد انت اخونا ومولانا  
فقال علي لا تزوج بنت حمزة فقال انها بنت اخي من الرضا علة قال ابو  
عبد الرحمن خالفه يحيى بن ادم قزويني اخر هذا الحديث فروى عن  
اسرائيل عن ابي اسحاق عن هاني بن هاني وهبيرة بن مريه عن علي رضي  
الله عنه ترجمه نسائي باسناد ويكرهه ابن مازن روايته كرهه حضرت رسول صلى الله  
عليه وآله وسلم اعرام عمره بخت در ماه ذی القعدة پس آمدند اهل مکه بانکه آنحضرت را مانع  
شوند از دخول مکه تا آنکه با هم قتل وقال بسیار شده و آخر با هم قضیه قرار گرفت که آنحضرت  
در مکه داخل شده تا سه روز و آن قیام نماید پس در بین خود این را قرار دادند که این  
نوشته شود پس وقتی که نوشتند کاغذ عهد را پس از جانب پیغمبر صلی الله علیه و آله نوشتند که  
اینست آنچه بر آن مصالحه کرد محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم کفار مکه گفتند که ما اول  
نبوة تو نداریم اگر بایستیم که تو تحقیق رسول خدای ما مانع تو از مکه نیستیم و جنگ با تو نمیکویم

ولیکن تو محمد بن عبد الله هستی بنحیه صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که من رسول خدا و محمد بن عبد الله ام  
 پس بعلی فرمود که محو کن بلفظ رسول الله را از کافه و علی عرض کرد بخدا قسم من منجوس کنم  
 ابد بلفظ رسول را چه من اول مصدق و شاهد بر سالت تو و اول کاتب بلفظ رسول الله صین ام  
 پس آنچه اعتقاد و تصدیق و اقرار قطعی دارم پس عقلاً و نقلاً مثل من چگونه محو آن از عهد نامه  
 جایز باشد و بنحیه ص اینحال را بنحیال آورده اند اینحیه صلی الله علیه و آله وسلم خود کاغذ را گرفته  
 بدست خود آنرا محو کرد و فرمود خوب نیست که در این مشاجره بلفظ رسول نوشته شود و بجای  
 رسول محمد بن عبد الله نوشت که این کافه نیست متضمن آنکه محمد بن عبد الله داخل مکه با سلاح  
 نمیشود مگر بشمشیر در خلافت کرده و بر تیار و از اهل مکه احدی را با خود اگر او اراده بر  
 آمدن از مکه بتمناست نبی کند و منع نکند احدی را از اصحاب خود اگر او اراده آفات  
 کند پس و قیام بنوی صلی الله علیه و آله وسلم داخل مکه شد و اجل یعنی سه روز موعود قیام  
 در مکه منقضی شد کفار مکه بعلی آمده گفتند که بصاحب خودت یعنی محمد بگو بر آید از من بده ما چه  
 اجل گذشت پس بنحیه صلی الله علیه و آله وسلم از مکه برآمد و بنال او دختر عثم او حمزه فاطمه  
 نام بقول صاحب انوار نعمانی میدوید و فریاد میکرد ای عموی من عموی من مرا هم با خود  
 ببر پس علی بدست او را گرفته با خود بر آورد و بعضی کفار گفتند که محمد و علی خلافت عهد با خود  
 دختر حمزه با خود کردند و جمع دیگر کفار گفتند بگذارید عرض و تعرض کنید حال جنگ میشود و علی  
 عالم را از تیغ میکشد و بغیر دختر حمزه نمیرود و لهذا انقضی نکردند پس بنحیه صلی الله علیه و آله وسلم  
 برداشته بفاطمه فرمودند نزد تو باشد دختر محبت پس خصوصت با هم کردند و او را ولایت  
 دختر حمزه علی و جعفر و زید و علی میگفت من در اخذ او اولی ام زیرا که دختر محمد حمزه میباشد  
 و جعفر گفت من اولی ما و ام زیرا که دختر محمد است و خاله او در محبت من است و زید گفت که  
 او دختر برادر من است چه در بدایت اسلام حمزه او را اخذ گرفته و با هم در روز مواخاة اخوت  
 بسته بودند پس حکم کرد بنحیه صلی الله علیه و آله وسلم بر آنکه جعفر طیار و دختر حمزه را با و سپرد  
 و فرمود که خاله زهرا را راست پس بعلی فرمود ای علی تو از منی و من از تو ام و جعفر فرمود که  
 بنحیه هستی و خلقت و خلاق من و زید فرمود که تو برادر ایمانی ما و آزاد کرده مالی پس علی

فرمود یا رسول اللہ جو این دختر حمزہ رقیہ نام را نکاح خود نے آری پیغمبر صلی اللہ علیہ  
 وآلہ وسلم فرمود تحقیق دختر حمزہ رقیہ یا فاطمہ دختر ابرار رضاعی من است ومن شیر و از پستان ما و  
 او با ہم خوردہ ایم نسائی گفت مخالفت موسیٰ یحییٰ بن آدم قرظینی کرد و آخر الفاظ  
 این حدیث پس اوروایت کرد از اسرائیل و او از ابوسحاق و او از زبانی پس زبانی و از سمر و سمر  
 مریم و آنما از حضرت امیر علیہ السلام **حدیث ثانی** انبانا محمد بن عبد اللہ  
 ابن المبارک قال حدثنا یحییٰ هو ابن آدم قال حدثنا اسرائیل عن ابی  
 اسحاق عن هانی بن هانی وهبيرة بن مریم عن علی انهم اختصموا فی ابنة  
 حمزة فقضی ہما رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم لخالتهما وقال ان الخالة  
 اقم قلت یا رسول اللہ لا تزوجها قال انہما لا تخلیٰ لہا انہما ابنة اخي من الرضاة  
 قال وقال لی انت منی وانا منک وقال لزید انت اخوانا ومولانا وقال  
 لجعفر اشبهت لخلقی وخلقی هذا اخر الکتاب وصلی اللہ علی سیدنا  
 ومولانا محمد وآلہ واصحابہ اجمعین **ترجمہ نسائی**  
 ہانا و دیگر از زبانی بن زبانی و بیسویں مریم از حضرت امیر المؤمنین روایت کردند کہ ہم  
 خصومت کردند و روایت و اولویت بالنسبت دختر حمزہ علی و زید و جعفر ہما  
 پس حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حکم کرد و بارہ دختر حمزہ و بجعفر و او بکیت خالہ  
 او ورنہ وجیت جعفر و غنی فرمود کہ خالہ بجائے مادر می باشد بدختر خواہر خود پس جعفر و سبب  
 اولیت بدختر حمزہ داشت احد ہما دختر عمش است ثانیہما دختر خواہر زن جعفر  
 می باشد لہذا جعفر با او لے از علی است و حضرت علی عرض کرد کہ یا رسول اللہ جو ارقیہ یا  
 فاطمہ نام دختر حمزہ را در نکاح خود نے آری پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمود او من و از نکاح  
 حلال نیست زیرا کہ او دختر برادر رضاعی من است پس حضرت امیر فرمود کہ بعد تنقیح دعوا  
 دختر حمزہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم علی تو از منی ومن از تو ام یعنی ما ہر دو با ہم مساوی  
 ایم فرقے نداریم مگر بایک ختم بنوۃ بر من شدہ و اسم رسول نبی بر احد سے ماقیتہ اطلاق نمیشود  
 و برید فرمود کہ تو برادر ایمانی و آزاد کردہ ما می باشی و بجعفر فرمود تو شبی ہی من در سپیدایش

و در اخلاق مصنف شاید میگوید که اینجا ختم کتاب بنده شد و همین آخرش میباشد  
 و در و غیر محد و خدا باد بر سر کرده ما و اتا سے متصرف ما محمد بن عبد اللہ و بر آل و عترہ  
 او و بر اصحاب او ہمہ را تشریح تمام مقتضی یک امر است **اول** این مرحلہ  
 حدیثیہ منزلاً اقدام انام و مقام امتحان اصحاب کرام بود تا موافق از منافق و قوس ثابت  
 از ضعیف الایمان و مذہب متنازع شود و ترزیز عظیم در ایمان اکثر صحابہ و را بنجالا حق گردیدہ  
 چنانچہ ہمہ ہمہ سیر و اہل منازی و اہل حدیث و تفسیر این واقعہ ممتحنہ و ترزیز صفا و صحابہ در  
 آنجا نوشتہ اند بغوی در معالم التنزیل و نزول آیہ و صد و کمر عن  
 المسجد الحرام بالتفصیل آن واقعہ را نوشتہ و در این واقعہ خلیفہ ثانی شک در نبوت  
 سید انبیاء کردہ و تا چند روز ہمیں حال حیران سرگردان برگردیدہ بودہ آخر بنصیحتہ خلیفہ اول  
 باز رجوع باسلام کردہ فلتماسا واذلک دخل الناس امر عظیم حتی کاد ان یہلکوا  
 و نراہم امرای جندل شذا الی ما بہم قال عمر و اللہ ما شککت منذ  
 اسلمت الا یوم مثنی الی **قوله** قال عمر فعملت لذلك اعمالا یعنی بلا خطہ صلح  
 حدیثیہ داخل شد و رقلوب صحابہ امر عظیم و شک جسم تا آنکہ قریب بودند کہ ہاک یعنی  
 مرتد و کافر شوند و زاید شد آتارار و تہ علانی الی جندل با آنکہ آہنار و بر نبوتہ شک و تردد  
 حاصل گردیدہ بود پس عمر خطاب گفت علانی بخصر نبوی بعد قیل و قال کہ قسم بخدا من  
 شک و رنبوتہ محمد نہ کردم از روز اسلام خود مگردانم روز حدیثیہ پس از کلامی عمر گفت  
 بعد حصول شک مرا و رنبوتہ محمد من اعمالی را بعل آوردم یعنی اعمال خلاف اسلام را بعل تا  
 چند روز آوردم تا ابو بکر اورا نصیحت کردہ نزد من میر آورد بعد چند روز تا شب شد و ذکرہ  
 ابن ابی السمد یضاً و امام ثعلبی در تفسیر خصی در نزول ہمین آیت  
 روایت کردہ قال عمر ما شککت فی نبوتہ محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم  
 کشکی یوم الحدیث یعنی عمر گفت من شک نہ کردم و رنبوتہ محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم  
 چون شک من در روز حدیثیہ و در منقولہ مثل ہمیں از مستند و اطام خود روایت کردار  
 مرواثر ثعلبی نیز روایت قال النبی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم یوم الحدیث

انه قال لو وجدت اعوانا ما قبلت الصلح يعني بنعيمه صلى الله عليه وآله وسلم فرمود  
 اگر من در آن وقت اعوان می یافتم و مظلون بروفا مصاحبین میبودم هر آینه من ابدًا  
 صلح قبول نمی کردم از امام اهل سیر محمد بن اسحاق اعلام  
 سیر و مغازی روایت کردند قال عمر والله ما شككت في بنواتك قط مثل  
 شكی هذا في هذا اليوم يعني بنجد من شك نکردم در نبوة تو هرگز مثل شك من  
 در امروز و از علم تفسیر و حدیث و تواریخ و سیر و مغازی فصل این حال واضح خواهد شد  
 اشکال هرگاه خلیفه ثانی مسلمانان مکرشاک و در نبوت و دین اسلام و کتاب الله خصوصًا  
 در محضر نبوی باشد اول توبه او چگونه قبول گردد ثانی چنین شکاک در نبوت بعد از خیاب  
 نبی چگونه قابل خلافت تید الانبیا و المرسلین صلی الله علیه و آله وسلم شده تواند **جواب** محمود عینی  
 خفی در شرح بخاری در ذیل حدیث گفته ان عمر كان الى هذه الواقعة من موفقة  
 القلوب و ضعفاء الايمان ثم صار ايمانه را سخا بالتدريج يعني تحقیق عمر  
 تا این مدت از موفقت قلوب و از ضعفاء ایمان بود پس ازین ایمان او در او راسخ بتدریج  
 شد کما نقله علام الامام مخالف میگوید این دعوی بلا دلیل است چنانچه این واقعه هم این حالت  
 مکررا زو بوقوع آمد منجمد به آن وقت نزول آیت سوره اخرا ب در نکاح نبی بازینب  
 عند نزول ایه و تخشی الناس والله احق ان تخشاه قام عمر فقبل وجهه  
 الشی و راسه وقال الان علمت ان القرآن كلام الله تعالى لا كلام لمرءاه  
 محمد بن حمید الطبری فی تاریخ و نقله ایضًا العینی فی شرحه علی  
 البخاری یعنی عمر ثبته نزول این استاده بوسه او بر روی بنیمه صلی الله علیه و آله وسلم و سراو  
 و عمر در این وقت گفت الان دستم که قرآن کلام خداست نه کلام تو منجمد به آن عمر  
 صحیفه از کتب اهل کتاب منتخب ساخته نزد بنیمه صلی الله علیه و آله وسلم آورده گفت آیا رایی  
 داری و اجازت میدهی که آن را داخل در اسلام و قرآن کنیم بنیمه صلی الله علیه و آله وسلم غضب  
 آمده فرمود آیا اراده میکنی که این است را در ضلالت بیندازی چنانچه یهود و نصاری و در ضلالت  
 افتادند بغوی در هر مقام در ذیل ایه و لا تتبعوا خطوات الشیطان

از جابر روایت کرده حین اتاہ عمر فقال انا نسمع احادیث من یهود نجسنا  
فقال اتہوا کون کما حق کت الیہود والنصارى لقد جئتکم ببیضاء نقیہ  
ولو کان موسی حیثما وسعہ الا اتباعی یعنی عمر زود خیر آمدہ پس او گفت یا نبی ما احادیث  
از یہود نوشتیم تعجب میکنیم از خوبی آن احادیث آیا تو را سید ہی کہ ما ہم آرا بنویسیم پیغمبر صلی  
علیہ وآلہ وسلم فرمود آیا شما حیران و گمراہ میا زید این امت را چنانچه حیران و گمراہ شدہ اند یہود و  
نصارى سے قسم بخدا آدم شمارا بشر یعنی روشن خالص و اگر موسی در قید حیوۃ یسود البتہ او گذارہ  
در دنیا نیکو و گریہ پیروی من و در مشکوٰۃ و کتاب الایمان باب الاعتصام دو حدیث  
آورده یکی از احمد و بقی بہیں مضمون بلا تفاوت دیگر از دارمی غلط و ازید الفاظ در او  
اند آخرش اینست فقال ابو بکر نکلتک الثواکل اما تدری ما بوجہ رسول اللہ  
قطر عمر الی وجہ النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فقال عمر اعوذ باللہ من غضب اللہ و غضب  
رسولہ رضینا باللہ و تائبنا بالاسلام دینا و بحمدہ نبیاً فقال النبی صلی اللہ علیہ  
وآلہ وسلم والذی نفس محمد سیدۃ لوبداء لکم موسی فاتبعتموہ و ترکتمونی  
لصلتکم عن سواء السبیل ولو کان موسی حیاً و ادراک نبوتی لا ینبغی  
**در میزان ذہبی** انحرش آورده اولش اینست عن عمر انکسخت من اهل  
الکتاب لتزاد بہ علماً الی علمنا فغضب رسول اللہ ص حقاً حمرت عینا  
فقال لانصار السلاح السلاح غضب نبیکم فجاءوا حتی حدقوا بمنبر رسول  
اللہ فقام رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فقال لی وتیت جوامع الکلم  
وخاتمہ الخ **در نہایہ ابن اثیر** در لغت تنوک بہین دو حدیث را آورده و در  
**مجمع البحار** کہ برانی نیز ذکر کرده **مبجملہ** آن وقت مرک بنی گفت حبنا کتاب  
اللہ ان هذا الرجل یجرح قد غلب علیہ الواقع بہ اہل ظل ان حدیث را روایت کرده اند  
**امّا جواب** ارتداد و تبدل و میگویند چو کہ عمر حدیث وجدید الاسلام بود ہذا ضعیف  
الایمان و ردایت بودہ پس بسبب بہین از و مکرارتداد و وقوع آمد و مکررتوباء و بامن جہت  
قبول گردید **امّا جواب** آنکہ چگونہ قابل خلافت بنی این شخص گردید تبعہ او چنین میگویند



بلکه خلافت نزول سنت نبض قرآن و حدیث نیست بل باتفاق است پس خلیفه گردید باقی  
 بچه از خویشان مسلمان صحابه اشکال در خصوصت علی و جعفر و زید و ولایت دختر حمزه بن عقیل  
 حضرت جعفر و ادو هرگاه علی از مردان معصوم و مطهر بود پس چگونه و چرا دعوی او در این قضیه  
 حطل مانده بجعفر حقیقت ثابت بوده با و داده شد و دعوی علی اینجا بر خلافت حقیقت بود و معصوم  
 و مطهر را دعوی بر خلافت حق کردن چگونه جایز باشد جواب دعوی علی در دختر حمزه بغرض غیب  
 حمایت اقارب بود و آماده گردانیدن آنها اشکال بالراس باطل شد اشکال تبطیل دعوی  
 علی نفیر از علی لازم می آید و در قلوب خلق عظیم باقی نماند جواب اب چونکه بغرض  
 ترغیب بولایت و نفرت و طعن از علی لازم نیاید مع ذلک سید انبیا برای رفع طعن و تعظیم او بعد این  
 قصافرمود انت منی و انا منك و این نفس صریح است بر اتحاد بنی و علی و مساواة آنها با هم  
 الا در اطلاق بنی و رسول بر او پس این مرغب خلق در تعظیم و اجلال علی میباشد قدحی عاید نمیشود  
 اشکال اگر علی صاحب سلونی بود پس چرا تحریم نکاح اخت رضاعی نبی است و از نکاح  
 دختر حمزه بنی درخواست کرد جواب اول شاید که تا آنوقت تحریم نکاح اخت رضاعی  
 نازل نشده باشد پس تحریم آن در آنوقت نازل شده باشد جواب ثانی مع ذلک  
 سلونی از علی بعد نزول ایوم اکملت لکم دینکم بود و قبل آن احکام و علم بتدبیر نازل  
 شده لهذا اشکال لازم نمی آید جواب ثالث جایز است که غرض علی تقریر شریعت رضاعی  
 از زبان نبوی صلی الله علیه آله و سلم باشد بهر حال اشکال عاید نمیشود اشکال چگونه زید و  
 اهل غلام نبوی بود و دعوی او ولایت دختر حمزه در تربیت او بر لای خود کرد و چگونه بنی او را  
 فرمود انت اخونا جواب چونکه در بایت اسلام حمزه او را باخوة و صداقت گرفت بود  
 و محتمل است که در یوم المواخات حمزه باز به اخوت بسته باشد اصلاً جواب قول نبی انت  
 اخوتامرا و از ان اخوتایمالی است لقوله تعالی انما للفقاه منون الحق اشکال ندارد اشکال  
 پنجم جعفر را شبیه خلقت و خلق او با خود کرد و حال آنکه خود بنی فرمود انا و علی بنو واحد و  
 بجعفر و با صه انا قاربین لفرمود و خدا خاص در وصف اخلاق او فرمود انک لعلی  
 خلق عظیم و جعفر بنی چگونه جعفر را شبیه و خلقت اخلاق تواند شد جواب چونکه لای

بنیغیر در همه ادب و اخلاق به کس لازم است لقول تنکا و لکم فی ہر سول اللہ اسبقا حسنة جعفر کمال  
تاسی در گفتار و کردار و افعال و اعمال و اطوار میکرد و لهذا او را شیخ باخلاق خود شمرده اما جواب  
شماست جعفر با پیغمبر در خلقت باین جهت فرمود کہ ورقہ و قامت و شکل و صورت شما بہ بود زیرا کہ  
ہذاست بودند و این جایز است پس باین سبب بجعفر فرمودہ باشد شبست خلقی و خلقی ثم اللہ اعلم

**وہیہنا ختم الکلام والکتاب بعون اللہ المتوحد الملک الوہاب فی ثانی عشر**

**شہر جمادی الثانی فی سال ۳۱۰۰** الحمد للہ احدی عشر وثلثمائة بعد کالاف من

الہجرة المقدسة سلام اللہ علی ہاجرہا الاف السلام والصلوة والتحية فالحمد

تعالی ولا و اخرا ظاہرا و باطنا سرا و علانیة کما حمد حمد لنفسه بمثل ما لخصی

علمه و منقہی ما احصی علمه واضعاف ما احصی علمه مستقرا بغیر انقطاع من ال

الانزال الی بدایہ ین حق ملئت بہ فی کل ان ذرات السموات والارضین

فافضل الصلوات و اکمل التسلیمات علی سادات الکائنات خیار الممکنات

و علی قایات وجود الموجودات محمد بنیتنا و الدائماتنا خیار البریات ہذا

الانس والجنیات بعد ذرات الارض والعرش السموات

ومشاقل الجبال وعدد الرمال واقطار البحار

والامطار واوراق الثباتات والاشجار

والاحجار فی کل ثانیة ما وسعت بہا

من الثری الی الثریا منا ومن

خالق الواری تبارک وتعالی

حرم فی البید للشہود بہا لاہور

حرم من شراہل الشہود

مدام الشہود و

الدهور

م

# انغلاط نامہ کتاب خفایق لدنی

صفحہ	سطر	نقط	صحیح	صفحہ	سطر	نقط	صحیح
۵	۸	حاکم گفتہ	حاکم	۱۲۴	۷	و علی	علی
۶	۹	نیشاپوری	نیشاپوری گفتہ	۱۲۵	۸	برودہ	برودہ و
۱۰	۱۴	الاشنین	الاشنین بتویدنہا	۱۲۶	۱۳	ازبان	وزبان و نیزہ
۱۱	۱۵	علی	علی صدیق	۱۲۷	۹	باشد	باشد و
۱۲	۱۶	اکثر	اکبر	۱۲۸	۱۰	دواہ	رواہ
۱۳	۱۷	صفہ	صفہ خیرات	۱۲۹	۱۱	يقوم	تقوم
۱۴	۱۸	الیقین	الیقین	۱۳۰	۱۲	مس	من مس
۱۵	۱۹	عم	عمر	۱۳۱	۱۳	حسین	حسین
۱۶	۲۰	ومنہ	ومونہ	۱۳۲	۱۴	اولوالعزم	اولوالعزم
۱۷	۲۱	سمت	سمہ	۱۳۳	۱۵	نشأ	نشیا
۱۸	۲۲	جبر	حسبہ	۱۳۴	۱۶	کنندہ	کنندہ
۱۹	۲۳	و علی	علی	۱۳۵	۱۷	خفیبہ	جمع صحابہ
۲۰	۲۴	الانفا	الانفاہ	۱۳۶	۱۸	ہرے	ہری و امامیہ
۲۱	۲۵	میکنند	میکنید	۱۳۷	۱۹	دعا	دعا
۲۲	۲۶	شہادۃ	شہادۃ	۱۳۸	۲۰	مادران	مادران پاک
۲۳	۲۷	خس	خس	۱۳۹	۲۱	نصوص	نصوص
۲۴	۲۸	فوراً	فوراً	۱۴۰	۲۲	الی	انی
۲۵	۲۹	واہیت	واہیت	۱۴۱	۲۳	اجد	اجدہم
۲۶	۳۰	وامامت علی	وامامت علی	۱۴۲	۲۴	است	ست
۲۷	۳۱	امامت	امامت	۱۴۳	۲۵	باد	باد